

Haloze • Na obisku pri Benjaminu Vidoviču

Tudi koranti se spreminjajo

Izdelovanje korantij so lani vpisali na seznam registriranih enot žive kulturne dediščine. Kot njena nosilca sta vpisana samo dva mojstra: Marko Klinc ml. iz Spuhlje in Benjamin Vidovič iz Pristave. Vidovič, ki so ga za njegovo delo že večkrat nagradili, je predsednik Etnografskega društva Orači Oklič in mojster za izdelavo haloških korantij.

Foto: EM

To opravo si je prvič oblekel pri sedmih letih, kasneje pa si je svojo izdelal kar sam. Pred petnajstimi leti se je s skupino korantov odpravil celo na Triglav; še danes ima v svoji korantovi kapi žig Aljaževega stolpa.

"Kurente ali korante danes delijo na pernate in rogate. Mi pa smo jih zmerom delili preprosto na naše in polanske, te pa še naprej na lancovske in markovske," pravi Vidovič. Pojasnjuje, da haloškega kurenta kakšna tri desetletja sploh ni več bilo. Člani Etnografskega društva Orači so ga na novo napravili po starih fotografijah in spominu starejših Haložanov. Leta 1995 jim je mojster Klinc izdelal t. i. "zajčjega koranta" –

iz zajčjih kož in s kravjimi rogovi. Na podstrešju Vidovičevega deda pa se je ohranila korantija iz časa druge svetovne vojne. Kapo hrani še danes, po tej predlogi pa je leta 1997 izdelal svojega "kozjega koranta" z lesenimi rogovi. Potoži, da mlajši za to delo ne kažejo zanimanja. "Ampak svojega vnuka bom naučil izdelovati korantije, ko bo dovolj star. Ruso sem mu že napravil."

Spreminjanje koranta

Korant, kot ga poznamo danes, je izvirnemu komaj še podoben. Samo v zadnjih 20 letih je prišlo do ogromnih

sprememb. Vidovič razloži, da pravila za koranta včasih niso bila točno določena, stvari za izdelavo pa so znosili z vseh vetrov. "Kar je bilo na razpolago, si pač uporabil. In srečen si bil, če si kaj uporabnega našel," pravi. Prvotne maske so bile zelo skromne. Kožuha, kot ga imajo koranti danes, ni imel nihče. Včasih so bili kožuhi različno dolgi, nekateri pa celo brez rokavov, da se je videlo spodnje oblačilo. Včasih so si koščke kož preprosto prišili na suknjo. Kože so pripravili tako, da so jih razprostrte pribili na lesena pročelja ut in jih posušili. Takšne surove kože pa so se hitro začele trgati, ko so se zmocile. Danes se za korantije uporabljajo strojene kože, ki so mnogo bolj trpežne. Včasih pa so si morali korantijo izdelati ali vsaj popraviti vsako leto znova. "Če je zdržala dva fašenka, je bilo že dobro," pravi Vidovič.

Zvonce so večinoma improvizirali iz pločevinastih škotel, konzerve pa so bile že dragoceno. Te so na enem koncu stisnili in vanje nasuli kamenje ali pa so v pločevinko privežali kakšno večjo matico, da je pozvanjala. Za zvonce so uporabili celo vojaške čutare, najboljši pa so bili konjski zvonci. Ker pa je bilo v Halozah konjev bolj malo in ker so bili zvonci dragoceni, si jih je bilo težko kje izposoditi. V teh krajih kravjih zvoncev, kot jih imajo sodobni koranti, niso poznali.

Tudi kape so se od sodobnih precej razlikovale: "Rogove, recimo, je zelo težko namestiti. Ker večina tega ni bila vešča, se je vsak rog zasukal v svojo smer." Za perje (tega sicer niso imeli čisto vsi koranti) so včasih uporabili kar metlico iz puranove peruti, s katero so sicer pometali peči. Perut so si preprosto prišili na kapo, po pustu pa jo vrnili v črno kuhinjo.

Obhodi korantov

Vidovič se spominja, da so nekdaj bili koranti samo mladi fantje, večinoma celo osnovnošolci. Z obhodi so si prislужili kak drobni ali krof, le redko pa celo klobaso. Koranti v teh krajih nikoli niso nastopali samostojno, ampak so bili zmerom del skupine oračev. Korant je bil enakovreden drugim pustnim likom, torej oračem, pokačem in babi. "Korant ni bil nič več in nič manj od teh mask!" Izpostavljanje koranta kot samostojnega pustnega lika je po njegovem mnenju moderna pogruntavščina. Rusa ni bila del te skupine, temveč je šlo za drugo skupino, ki je navadno s sabo imela še muzikanta s harmoniko. V rusi so se šemili starejši fantje, ki so šolo že zaključili in so bili pred služenjem vojaškega roka ali po njem.

Skupina oračev je morala šteti vsaj pet članov: koranta, pokača, babo in dva kujeka ali orača. Pridružil se jim je lahko še kdo, vendar je baba zmerom ostala samo ena. Korant je držal za plug. Če sta bila dva, je eden kot prvi iz skupine stekel do hiše in z zvonjenjem hiši naznanil prihod oračev. Ponekod so kurente tudi odslovili ali pa so se domači zaklenili v hišo. Razlog za to ni bila oholost, pojasnjuje Vidovič, temveč največkrat huda revščina. Marsikdo oračem preprosto ni imel česa dati. Skupino je namreč gospodar nagradil s pijačo, jajci ali klobasami. Če pri hiši niso bili zaželeni, se je korant povajal po tleh, včasih pa se samo podrsal po vogalu hiše. S tem je hiši napovedal nesrečo. Ta pa nikoli ni zadevala članov družine, temveč samo živino.

Eva Milošič

Foto: EM

Ženska ne more biti korant

Vidovič korantij ne prodaja, temveč jih izdeluje le za etnografsko društvo. Izjemo je doslej naredil le trikrat, med drugim za ptujski muzej (poleg koranta je izdelal še rusi in babo s košem) in muzej na Irskem. »Veštat« si je uredil ob svoji hiši. Kože je najprej zbiral, a je to predolgo trajalo, zato jih zdaj kupuje. O stroških ne govori rad, za korantijo pa potrebuje kakih šest kozjih kož in debelejšje usnje za masko. Ker pa hočem izvedeti, koliko oprava v resnici stane, si jo skušam pri njem naročiti. »Ne bom ti je napravil! Pri nas je ne boš smela uporabljati! Ker si ženska, se o tem nimamo kaj pogovarjati,« se mi nasmeji.